

Mihályi Anikó

Gondolatok Bozók Ferenc *Domoszlói advent* című verséről

Bozók Ferenc (1973 Gyöngyös) piarista szerzetes, tanár. Legutóbbi, tizedik kötete *A Szárnyas idők – Esszék, tanulmányok a magyar és világirodalomból* (Felsőmagyarország Kiadó) címmel 2016-ban jelent meg. Alábbi verse a *Tükörtenger* című verskötetben szerepel (Rézbong Kiadó, 2016.)

Bozók Ferenc: *Domoszlói advent*

A tél, a tél. Acsarkodó december.
 Ha kesztyű nincs, tenyérbe fúj az ember.
 Ha sála sincs, nyakába hőt lehelget
 a várva várt, rorate-arcú gyermek.
 A nénikék: szelíd vetési varjúk,
 horgolt magányuk összehúzza rajtuk.
 A lépteik: ösvényt kijárva, sorban
 az utca tükrös vitrinébe roppan.
 Csúszós az út. Ügyelni kell a lábra.
 Vigyázva lépdelünk közös halálba.

A vers egy Domoszlóhoz köthető várakozás-élmény felelevenítése – a szerző gyermekkorában sok időt töltött ezen a mátraalji településen –, ugyanakkor örökkévalóvá tétele is. Azok a szereplők, akik erre a hajnali rorate-misére mennek, mindenütt megjelenhetnek.

„A tél, a tél. Acsarkodó december” – kezdődik a vers, amely egyszerre jelöli azt az adventi időszakot, amelyben járunk, ugyanakkor az ismétlés (*a tél, a tél*) és a melléknévi igenév (*acsarkodó*) a tél toposzként való értelmezését is játékba hozza: elmúlás és halál leselkedik ránk. És mintha erre a nyitó sorra rímelve a vers immár egészen konkrétá váló zárata: „Vigyázva lépdelünk közös halálba.” A vers tehát ebbe a keretbe ágyazza egész adventi várakozásunkat. A tél, a halál felé menetelő, lépkedő élet lesz az, amelybe mintegy beékelődik az az életkép, az a várakozástörténet, amely a vers középpontjában áll.

A vers első két sora a „nincseket” (*kesztyű nincs, sál sincs*), a hiányainkat sorolja. „Tenyérbe fúj az ember”, és „nyakába hőt lehelget” „a rorate-arcú gyermek”, az a kis Jézus, akinek születését várjuk adventben. Ez a nincstelenné válás, lecsupaszodás mintha az egész adventnek, sőt egész életünknek az értelme lenne. Mintha arról beszélne a vers,

hogy ebben a nincstelen, lecsupaszított állapotban tud igazán ránk nézni, ránk lehelni a „roráte-arcú gyermek”: Isten, aki közeledik felénk. A „nyakába hőt lehelget” sor azonban azt a teremtő gesztust is ismétli, amely a teremtettségünk ajándéka. A *Teremtés könyvében* ugyanis azt olvassuk, hogy Isten úgy teremtette meg az embert, hogy a porba, agyagba lelket lehel. Mintha ez a teremtő aktus ismétlődne itt, a versben. Az első gesztust az ember teszi meg, amikor tenyerébe fúj. Az is lehelet, de nem teremtő erő. Az igazi, átlényegítő lépés már a „roráte-arcú gyermek”-é, aki miatt, akiért a rorátémisékre járunk.

A vers következő egységében a rorátékra igyekvő falusi néniket látjuk, amint betekerik magukat fekete kendőjükbe, s így hasonlóká válnak a varjakhoz: „A nénikék szelíd vetési varjúk”,- olvassuk, ám a „horgolt magányuk összehúzza rajtuk” – sor a konkrét képet metaforikussá teszi. Ugyanez a metaforizálás ismétlődik az ezt követő sorban: „A lépteik: ösvényt kijárva sorban az utca tükrös vitrinébe roppan.” A konkrét kép – a lefagyott út, ahogyan a nénik belelépnek a jeges tükörbe, amely súlyuktól megroppan – szimbolikus értelmet kap. Ösvényt, azaz életutat járnak, cipelik terhüket, magányukat. És a „tükrös vitrin”-ben mintha egész életükre pillantanának, pillantanánk. A számvetés és a szembesülés gesztusa már mindnyájunkra vonatkoztatható. Mert a tükörben, amely a „roráte-arcú gyermek”-ben fénylik fel számunkra, a születéssel a halál felé megnyíló életünk válik láthatóvá. Élet és halál összeér tehát. Az utolsó előtti – „csúszós az út, ügyelni kell a lábra” – sor tovább mélyíti az életút metaforáját. Dante így fogalmaz az Isteni színjátékban: „Az emberélet útjának felén egy nagy sötétlő erdőbe jutottam, mivel az igaz utat nem lelém.” Rajta maradni a helyes ösvényen, kijárni az ösvényt, csúszkálva ügyelni a lábra, konkrét élmény a rorátéra meneteléskor, de szimbolikus értelmet is kap a versben. A vers zárósora „Vigyázva lépdelünk közös halálba” egyértelműsíti, hogy utunk a halál felé tart.

De a „közös halálba” tartó út mintha mégsem lenne ennyire tragikus. Mert közben felfénylik a „roráte-arcú gyermek”, akire várunk. És a vers erről az élményről beszél: van hová közeledni, kihez lépkedni. Van miért vigyázni a lépéseinkre: hogy megérkezzünk abba a halálba, ami mindannyiunk közös sorsa. A várakozásban a „roráte-arcú gyermek” belénk leheli az ő életét. Ez lesz életadó számunkra. A vers szívének, központi gondolatának megértésével már nem is olyan tragikus, hogy a temető felé tart ez a „varjúsereg”. A közös halál, az emberi élet velejárója elfogadottá válik.

A *Domszólói advent* a nénik sorsán keresztül válik az elfogadás szimbólumává számunkra. Elfogadni a halál felé tartó életet, aztán magát a halált, és ugyanakkor várni a „roráte-arcú gyermek”-re, a Megváltóra, aki minden elfogadásunknak és várakozásunknak értelmet ad – az emberi lét legmélyebb titkáról beszél ez a vers.

(Elhangzott a Magyar Katolikus Rádióban, a *Miért szeretem?* című műsorban 2016. december 14-én, 19 órakor)